

МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЛІДЕРА В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ (ТЕОРЕТИЧНИЙ РАКУРС)

Статтю присвячено аналізу термінологічного змісту поняття «мовнокомунікативна компетентність» у проекції на особистість лідера в освітній галузі. Проблема порушена у зв'язку з тим, що в сучасних умовах вирішення фундаментальних завдань освіти залежить від професіоналізму й особистісних якостей тих, хто забезпечує процес навчання, – учителів, викладачів, управлінського персоналу, у тому числі від рівня комунікації лідерів у цій сфері. Комунікацію представлено як один із вагомих дескрипторів Національної рамкової кваліфікації, що слугує уніфікації метамови для формування компетентностей. Акцент зроблено на вербальну комунікацію, а її оцінку запропоновано здійснювати через категорію мовнокомунікативної компетентності особистості. Зasadничими для розуміння поняття «мовнокомунікативна компетентність» слугують положення сучасної лінгвістики. Стисло висвітлено історію формування поняття, представлено широкий спектр термінів, які його вербалізують. Уперше запропоновано комплексний опис змістового наповнення поняття через його три базових сегменти: мовну компетентність, соціолінгвальну компетентність і прагматичну компетентність. Переконливості і всеохопності такої класифікації підтверджено кореляцією із відомою рівневою моделлю мовної особистості Ю. Караулова. У результаті мовнокомунікативну компетентність схарактеризовано як здатність особистості ефективно використовувати мовні засоби для виконання комунікативних завдань у різних ситуаціях спілкування. Окремі приклади ілюструють специфіку комунікації у мовних жанрах уроку та публічного виступу.

Ключові слова: мовнокомунікативна компетентність, мовна компетентність, соціолінгвальна компетентність, прагматична компетентність, вербальна комунікація.

Удосконалення освіти – один із найважливіших пріоритетів сучасного етапу розбудови Української держави. «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями» [4]. Вирішення фундаментальних завдань освітньої галузі залежить від професіоналізму й особистісних якостей тих, хто забезпечує процес навчання, – учителів, викладачів, управлінського персоналу. І, на нашу думку, великою мірою від рівня комунікації у цій галузі.

У сучасній лінгвістиці і лінгводидактиці мовній підготовці особистості присвячено чимало робіт. Це праці С. Єрмоленко, Л. Мацько, В. Мельничайка, О. Семенов, Н. Голуб, Т. Симоненко, Н. Остапенко, К. Климової та ін. Проте актуальною залишається проблема комплексного осмислення мовнокомунікативної компетентності особистості. Тому мета нашої розвідки – проаналізувати термінологічний зміст поняття «мовнокомунікативна компетентність» у проекції на особистість лідера.

В умовах нової освітньої парадигми компетентність належить до ключових понять і трактується як «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [3].

Уніфікації метамови для формування компетентностей в Україні слугує термінологія дескрипторів Національної рамкової кваліфікації. Як зазначає Ю. Рашкевич у монографії «Болонський процес та нова парадигма вищої освіти», «міжвідомча робоча група з питань розроблення та впровадження Національної рамки кваліфікацій, створена Постановою Кабінету Міністрів наприкінці 2010 року, запропонувала такий перелік дескрипторів: 1. Знання. 2. Уміння. 3. Комунікація. 4. Автономність та відповідальність» [7, с. 30]. Цілком очевидно, що введення комунікації у такий стислий перелік увиразнює її вагомість. Комунікація (від лат. communication – роблю спільним, спілкуюсь) – цілеспрямований процес інформаційного обміну за допомогою певної семіотичної системи. Існує понад сто різних визначень комунікації. У соціумі

комунікація виконує інтегративну функцію: упорядковує соціальну діяльність, сприяє соціалізації особистості, акумулює суспільний досвід і транслює його від покоління до покоління, зберігає і передає культуру, слугує етнічній та груповій ідентифікації. Комунікацію поділяють на два типи: невербальну й вербальну (мовну). У контексті нашого дослідження розглядаємо лише вербальну комунікацію, а якість вербальної комунікації – через категорію мовнокомунікативної компетентності особистості.

Зasadничими для осмислення поняття «мовнокомунікативна компетентність» слугують положення сучасної лінгвістики. Зазначимо, що в цій галузі усталився термін «компетенція» (із смисловим наповненням таким же, як «компетентність»).

Уперше поняття «мовна компетенція» увів в обіг американський лінгвіст Н. Хомський. Він протиставляв «знання мови» (linguistic competence) «використанню мови в конкретній ситуації» або «мовному виконанню», «мовній активності» (performance) [15]. Запропоновану Н. Хомським дихотомію competence/performance при інтерпретації мовної здатності і мовної діяльності людини можна було б розглядати як одну з перших спроб експліцитного визначення поняття «володіння мовою», якби не крайній «граматизм» тлумачення компетенції, врахування лише власне лінгвістичного аспекту та повне ігнорування соціальних і прагматичних чинників.

Через два роки Д. Хаймс задекларував, що знання мови передбачає не тільки володіння її граматику і словником, але й уявлення про те, в яких умовах можуть чи повинні вживатися ті чи інші слова і граматичні конструкції. Д. Хаймс увів поняття «комунікативної компетенції» і довів його необхідність. На думку вченого, соціолінгвістична (чи, більш широко, комунікативна) компетенція дає змогу людині бути не просто мовцем, а членом соціально зумовленої системи спілкування. Для соціолінгвістичного опису мовної здатності людини і її вияву у мовній діяльності, за Д. Хаймсом, суттєвими є три компоненти: словесний репертуар, мовні звичаї і шаблони – уявлення про типи організації різних за жанром текстів, про правила спілкування двох і більше мовців, а також комунікативна поведінка [16, с. 280].

Дослідник У. Чейф також наголосив на виході породжувальних процесів мовної форми за межі системи, у сферу вживання мови. Він підкреслив: «Теорія мовної компетенції повинна мати відношення до використання мови, і немає підстав вважати, що, чим більше затемнена природа цього відношення, тим краще для теорії».

Навпаки, за інших однакових умов теорія компетенції, більш тісно пов'язана з фактичним знанням мови, має більші переваги, ніж та, яка має до нього більш віддалений стосунок» [12, с. 82].

На необхідність вивчення мовної здатності людини у зв'язку з процесами соціалізації, з широким соціальним контекстом, у якому протікає мовна діяльність людей, вказували У. Лабов, С. Ервін-Тріпп, Ч. Філлмор, Л. Крисін. У середині 60-х – на початку 70-х років у теорії лінгводидактики окреслився комунікативно-прагматичний підхід, який одержав назву «комунікативної революції». Це сприяло розгляду мовної системи в тісному взаємозв'язку з умовами її використання і функціонування, засвоєння і тими змінами, які відбуваються у процесі спілкування.

У сучасному українському мовознавстві паралельно функціонують терміни «комунікативна компетенція» і «мовнокомунікативна компетенція», хоча домінує перший: «Комунікативна компетенція (лат. *competens* – належний, відповідний) – сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах і з різними комунікантами, а також уміння їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта і адресата» [6, с. 13]. Ми вважаємо, що термін «мовнокомунікативна компетенція» точніше окреслює предмет наших студій, оскільки атрибут «мовнокомунікативна» увиразнює вербальний аспект комунікації.

Загалом у працях вітчизняних лінгвістів [1; 6; 8; 14] виділено цілу низку компонентів мовнокомунікативної (або комунікативної) компетенції. Найчастіше названо такі види, як: мовна (знання учасниками комунікації норм і правил літературної мови та вмінє використання їх у продукуванні висловлювань); соціолінгвістична (здатність розуміти і продукувати мовлення у конкретному соціолінгвістичному контексті спілкування); прагматична, дискурсивна, жанрова (спроможність поєднувати дискурси у зв'язні тексти й залучати їх до відповідних дискурсів); ілюктивна (здатність формувати і реалізовувати комунікативні наміри у повідомлення); стратегічна (уміння брати ефективну участь у спілкуванні, обираючи правильну стратегію і тактику); соціокультурна, лінгвокультурна, міжкультурна (здатність розуміти і використовувати різні складники національної культури (звичаї, норми) в конкретних ситуаціях з урахуванням специфіки національних культур у міжкультурному спілкуванні); когнітивно-гносеологічна (здатність пізнавати мовну картину світу); паравербальна (володіння невербальними засобами (фонаційними, кінетичними, графічними), що супроводжують мовлення і беруть участь у передаванні інформації) та ін.

Через те, що функціонує великий перелік термінів на позначення складників мовнокомунікативної компетенції, комісія з мовних питань при Раді Європи запропонувала їх стислий перелік, що інтегрував названі вище види компетенцій. У Загальноєвропейських рекомендаціях виокремлено лінгвістичну, соціолінгвістичну і прагматичну компетенції [2, с. 13]. Таке суттєве скорочення переліку цілком слушне. Проте, за нашим переконанням, доцільно розмежувати мовну (лінгвальну) і мовознавчу (лінгвістичну) компетенції. Мовознавча (лінгвістична) компетенція властива переважно філологам, оскільки це комплекс наукових знань про мову та умінє оперувати лінгвістичними знаннями у різних видах діяльності. Відповідно термін «соціолінгвістична компетенція» слід замінити на «соціолінгвальна компетенція». Щоб підсумувати і представити наше розуміння поняття, перейдемо від компетенції до компетентності. Таким чином, складниками поняття «мовнокомунікативна компетентність» вважаємо мовну (лінгвальну), соціолінгвальну і прагматичну компетентності.

Кожен вид компетентності – це знову ж таки інтеграція різних сегментів. Розглянемо їх на тлі професійної комунікації лідера в освітньому середовищі.

Перший сегмент мовнокомунікативної компетентності – мовна (лінгвальна) компетентність. Мовці повинні знати: норми сучасної української літературної мови, організацію ресурсів національної словникової бази, комунікативні ознаки літературної мови; уміти: здійсню-

вати самоконтроль та самоаналіз власної мовної діяльності; користуватися словниками різних типів і довідниками для вдосконалення мовної культури; володіти: системою норм сучасної української літературної мови; комплексом комунікативних ознак літературної мови, технікою мовлення.

З огляду на те, що формування мовного еталону в соціумі, насамперед, залежить від якості комунікації в освітній сфері, увиразнюється важливість високої мовної культури лідерів цієї галузі. Ознака зразкової мови – дотримання літературних норм [див. 11]. До норм сучасної української літературної мови належать такі різновиди:

- норми вимови: акцентуаційні (визначають правильний словесний наголос) та орфоепічні норми (регулюють правильну вимову слів);

- лексико-фразеологічні норми (розрізнення значень і семантичних відтінків слів, фразеологізмів, закономірності лексичної сполучуваності);

- граматичні норми: словотвірні (вибір морфем у слові), морфологічні (форми слова) і синтаксичні норми (побудова словосполучень і речень);

- правописні норми: орфографічні норми (загальноприйняті правила передачі звукової мови на письмі) і пунктуаційні норми (регулюють уживання розділових знаків);

- стилістичні норми (детермінують доцільність використання мовно-виражальних засобів відповідно до вимог певного функціонального стилю).

Розвитку мовної компетентності сучасного освітянина сприяє розуміння організації ресурсів національної словникової бази. Сам термін «національна словникова база» пов'язаний із розширенням сфери функціонування української мови, створенням нового покоління академічних україномовних словників та їх електронних відповідників для комп'ютерних інформаційних систем. Як зазначають В. Широков, В. Манак, національними мовними ресурсами називають такі, які своїм змістом можуть істотно впливати на стан національної безпеки України та її інформаційний суверенітет, включаючи лексикографічне забезпечення виконання положень Конституції України – статті 10 (державність української мови), статті 17 (інформаційна безпека України в частині забезпечення мовної безпеки держави); кращі зразки національних документальних джерел української мови, фундаментальні лінгвістичні (у тому числі лексикографічні) праці, базисні мовні продукти, технології і сервіси [13].

Важливий складник мовної компетентності особистості – володіння комплексом комунікативних ознак літературної мови. Комунікативні ознаки – це характеристика змісту та форми мови, сумарна оцінка рівня досконалості володіння літературною мовою. До домінуючих комунікативних ознак належать: правильність, точність, логічність, багатство, різноманітність, образність, доступність (ясність), змістовність (інформативність), емоційність (експресивність) та ін. [див. 10]. Базова характеристика якості мовної комунікації – правильність, тобто дотримання норм сучасної літературної мови. Точність мови полягає у вираженні думки адекватно предметові або явищу дійсності. Логічність характеризує структуру висловлювання, його організацію. Багатство мови презентує обсяг активного словника особистості. Різноманітність засвідчує застосування різних мовних одиниць для вираження тотожного змісту. Образність – комунікативна ознака мови, орієнтована на виникнення додаткових асоціативних зв'язків, тобто вживання слів і словосполучень у їх незвичному оточенні, зокрема, їх переосмислення у тропях і стилістичних фігурах. Доступність мови відображає сприйняття комунікантами інформації. Змістовність мови детермінована інформативним наповненням висловлення, відповідністю його темі повідомлення. Емоційність мови виражає індивідуальний лад почуттів, переживань, настроїв, ставлення особистості до висловлюваного. Зразкова літературна мова постає у результаті взаємодії перелічених комунікативних ознак.

Якості лідерської комунікації слугує висока техніка мовлення – сукупність прийомів фонаційного дихання,

мовленнєвого голосу й дикції, доведених до ступеня автоматизованих навичок, що дає змогу особистості успішно взаємодіяти з іншими людьми.

Другий сегмент мовнокомунікативної компетентності – соціолінгвальна компетентність. Мовці повинні знати: особливості мовного етикету у професійній сфері; параметри експлікації мовної картини світу особистості; уміти: продукувати мовні факти з урахуванням умов і завдань комунікації у різних типах освітнього дискурсу; якісно реалізовувати у мовній практиці соціально та історично сформовані категорії світорозуміння, систему морально-етичних понять особистості; володіти: технологією продукування професійних текстів.

Соціолінгвальна компетентність лідера є свідченням якості представлення його лінгвокогнітивних характеристик, уміння вибирати та застосовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування; розуміти соціальну стратифікацію мови; адекватно використовувати знання особливостей національної культури (наприклад, висловів народної мудрості), специфіки міжкультурного спілкування.

Типи спілкування передбачають дотримання і відповідних етичних норм, які регулюють поведінку людей. Сукупність таких правил називають мовним етикетом. До етикетних висловлювань належать привітання, прощання, подяка, вибачення, побажання та ін. Вони складають тематичні об'єднання різних за структурою мовних одиниць (слів, словосполучень, речень). Кожне тематичне об'єднання – це розгалужена система засобів вираження мовного етикету, тому можна говорити про своєрідну синонімію формул увічливості. Вибір одиниці з синонімічного ряду визначається багатьма чинниками: ситуацією спілкування, соціальними ролями співрозмовників, освітою, професією, віком, статтю.

Третій сегмент мовнокомунікативної компетентності – прагматична компетентність. Мовці повинні знати: мовнокомунікативні стратегії і тактики; уміти: дотримуватися засадничих принципів спілкування; володіти: оптимальними стратегіями і тактиками для реалізації комунікативних інтенцій у процесі дидактичної взаємодії; навичками переконливого комунікативного впливу.

Прагматична компетентність мовця – це якість реалізації інтенції через вдало обрані мовнокомунікативні стратегії і тактики за допомогою найпродуктивніших мовних засобів у певній комунікативній ситуації. У вербальній комунікації найбільш загальною категорією є дискурс. Це тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, що має різні форми вияву (усну, писемну), детермінується стратегіями і тактиками учасників, залежить від когнітивних, лінгвальних і позалінгвальних (соціальних, психічних, психологічних) чинників. Елементами дискурсу є мовні жанри і мовні акти.

Закономірно, що в освітньому середовищі домінує педагогічний дискурс. Це різновид спілкування, який відбувається в межах освітнього соціального інституту, має на меті соціалізацію нових членів суспільства, характеризується статусно-рольовими відносинами учасників спілкування (викладач – студент, учитель – учень). Домінантні мовні жанри педагогічного дискурсу – урок, лекція, практичне заняття, лабораторне заняття та ін. О. Семенюк, В. Паращук виокремлюють у педагогічному дискурсі комплекс комунікативних стратегій учителя за функціональною ознакою: 1) пояснювальна комунікативна стратегія (передбачає послідовність інтенцій, спрямованих на інформування), 2) оцінювальна комунікативна стратегія (виражає ступінь значущості педагога як представника норм суспільства і реалізується у праві вчителя давати оцінку як подіям, обставинам і персонажам, про які йдеться в навчанні, так і досягненням учня), 3) контролююча (варто вживати контрольна – Л. С.) комунікативна стратегія (спрямована на отримання об'єктивної інформації про засвоєння учнем матеріалу, осмислення та прийняття системи цінностей суспільства), 4) комунікативна стратегія сприяння (підтримка учня та виправлення його помилок дій), 5) організуюча (варто вживати організаційна – Л. С.) комунікативна стратегія (зорієнтована на організацію спільних

дій учасників педагогічного процесу, наприклад, етикетні та директивні ходи) [9, с. 194]. Безперечно, у реальному педагогічному дискурсі інтенції варіюються, а реалізація мовнокомунікативних стратегій відбувається через мовнокомунікативні тактики.

Особливим жанровим різновидом мовнокомунікативної діяльності лідера є публічний виступ. У ньому найповніше реалізується система мисленнєво-мовленнєвих дій – уміле використання форм людського мислення (логічно-образного) та мовних засобів вираження. Залежно від змісту, призначення, способу проголошення й обставин спілкування виділяють такі жанри публічного виступу: доповідь, промова, повідомлення та ін. Діяльність людини, професія якої пов'язана з публічними виступами, вимагає набуття певної вправності у виборі жанру, формулюванні теми, відбору фактичного матеріалу та послідовності його викладу, а також високої культури мови загалом.

Як ми уже зазначали, мовнокомунікативна компетентність – структуроване поняття, що складається із трьох сегментів. Такий наш поділ цілком корелює із широко відомою моделлю мовної особистості, представленою 1987 року Ю. Карауловим у монографії «Русский язык и языковая личность» [5]. Структура мовної особистості, за твердженням ученого, уявно складається з трьох рівнів: 1) нульового, вербально-семантичного; 2) першого, лінгвокогнітивного; 3) другого, прагматичного. Вербально-семантичний рівень (іноді його називають лексикон) передбачає для мовця володіння лексико-граматичним фондом мови, а для дослідника – традиційний опис формальних засобів вираження певних значень. Мовний інтелектуалізм індивідуума простежується уже на лінгвокогнітивному рівні вивчення мовної особистості (іноді його називають тезаурусним рівнем). Одиницями цього рівня є поняття, ідеї, концепти, які формують у кожній мовній індивідуальності більш чи менш упорядковану «картину світу», що називається тезаурус і відображає ієрархію цінностей. Прагматичний рівень (прагматикон) аналізу мовної особистості охоплює виявлення і характеристику мотивів, цілей, інтересів, системи соціальних ролей, інтенцій, які керують індивідумом у процесі комунікації, його розвитком, поведінкою і в кінцевому результаті визначають ієрархію значень і цінностей у його мовній моделі світу. Цей рівень забезпечує в аналізі мовної особистості закономірний і зумовлений перехід від оцінок її мовної діяльності до осмислення реальної діяльності у світі.

Кореляція запропонованих нами складників мовнокомунікативної компетентності і рівнів мовної особистості за Ю. Карауловим виглядає таким чином: мовна (лінгвальна) компетентність ↔ вербально-семантичний рівень мовної особистості, соціолінгвальна компетентність ↔ лінгвокогнітивний рівень мовної особистості, прагматична компетентність ↔ прагматичний рівень мовної особистості. Це підтверджує, що поняття мовнокомунікативна компетентність особистості є всеохопним щодо репрезентації якості усіх видів її мовної діяльності.

Ще звернемо увагу на такий момент. В останнє десятиліття термінологія дуже швидко оновлюється. Спостерігаємо і численні терміни-атрибути до поняття «мовнокомунікативна/комунікативна компетентність», які претендують на роль найширшого поняття. Вважаємо, що не варто ускладнювати цей ключовий термін, який є інтердисциплінарним (функціонує у лінгвістиці, лінгводидактиці, педагогіці). Дуже важливо стандартизувати термінологію, яка почала усталюватися.

Отже, мовнокомунікативна компетентність – це здатність особистості ефективно використовувати мовні засоби для виконання комунікативних завдань у різних ситуаціях спілкування. Мовна комунікація в освітній сфері покликана забезпечити підготовку молодого покоління до життя. Сучасна ситуація в державі ставить особливі вимоги до провідного суб'єкта професійно-педагогічної комунікації – лідера. У зв'язку з цим потребує вивчення система мовної підготовки фахівців (і, звичайно, майбутніх лідерів) у вишах.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. українського видання С. Ю. Ніколаєв. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
5. Караулов Ю. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов; отв. ред. Д. Шмелев. – М. : Наука, 1987. – 263 с.
6. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: навчальний посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
7. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К, 2006. – 716 с.
9. Семенюк О. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник / О. Семенюк, В. Парашук. – К. : Видавничий центр «Академія», 2010. – 240 с.
10. Струганець Л. В. Культура мови. Модульний курс: навчальний посібник для студентів філологічних факультетів вишів України / Л. В. Струганець. – Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2012. – 195 с.
11. Струганець Л. В. Культура української мови і мовна особистість учителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Струганець. – К., 1996. – 22 с.
12. Чейф У. Л. Значение и структура языка / У. Л. Чейф. – М. : Прогресс, 1975. – 432 с.
13. Широков В. А. Організація ресурсів національної словникової бази / В. А. Широков, В. В. Манако // Мовознавство. – 2001. – № 5. – С. 3–13.
14. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму / Н. П. Шумарова. – К. : КЛДУ, 2000. – 248 с.
15. Chomsky N. Aspects of the theory of syntax / N. Chomsky. – Cambridge, Mass : M. I. T. Press, 1965. – 251 p.
16. Hymes D. On Communicative Competence / D. Hymes // Sociolinguistics. – Harmondsworth : Penguin, 1972. – P. 269–293.

Struhanets Lubov

THE LINGUAL-COMMUNICATIVE COMPETENCY OF LEADER IN THE EDUCATIONAL BRANCH
(THEORETICAL ASPECT)

The article is devoted to the analysis of terminological contents of «lingual-communicative competency» meaning in the projection on the individual leader in educational branch. The problem is raised in connection with the fact that today's resolution of the fundamental objectives of education depends on the professionalism and personal qualities of those who provide the teaching process – teachers, professors, administrative personnel, including the level of leaders' communication in this field. Communication is presented as one of the important descriptors of national qualifications framework that serves to unify the metalanguage for formulation of competencies. Emphasis is placed on verbal communication and it's proposed to exercise assessment by category of lingual-communicative competency of the individual. Fundamental for understanding the concept of «lingual-communicative competency» serve provisions of modern linguistics. The history of concepts, formation has been briefly covered. Wide range of terms which verbalize it has been presented. Complex description of semantic content concept through its three basic segments: lingual competency, socio-lingual competency and pragmatic competency – has been firstly proposed. Pervasive and persuasiveness of such classification is confirmed by correlation with known level model of linguistic identity by Y. Karaulov. As a result lingual-communicative competency is characterized as a person's ability to effectively use language resources to perform communicative tasks in different situations of communication. Some examples illustrate the specific of communication in language genres of lesson and public speaking.

Keywords: lingual-communicative competency, lingual competency, socio-lingual competency, pragmatic competency, verbal communication.

Струганець Любов

ЛИНГВОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЛІДЕРА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ
(ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ РАКУРС)

Статья посвящена анализу терминологического содержания понятия «лингвокоммуникативная компетентность» в проекции на личность лидера в сфере образования. Проблема затронута в связи с тем, что в современных условиях решение фундаментальных задач образования зависит от профессионализма и личностных качеств тех, кто обеспечивает процесс обучения, – учителей, преподавателей, управленческого персонала, в том числе от уровня коммуникации лидеров в этой сфере. Коммуникация представлена как один из весомых дескрипторов Национальной рамочной квалификации, которая служит унификации метаязыка для формулировки компетенций. Акцент сделан на вербальную коммуникацию, а ее оценку предложено осуществлять через категорию лингвокоммуникативной компетентности личности. Основополагающими для понимания понятия «лингвокоммуникативная компетентность» служат положения современной лингвистики. Кратко освещена история формирования понятия, представлен широкий спектр терминов, которые его вербализуют. Впервые предложено комплексное описание содержательного наполнения понятия через его три базовых сегмента: языковую компетентность, социолингвальную компетентность и прагматическую компетентность. Убедительность и всеохватность такой классификации подтверждены корреляцией с известной уровневой моделью языковой личности Ю. Караулова. В результате лингвокоммуникативная компетентность охарактеризована как способность личности эффективно использовать языковые средства для выполнения коммуникативных задач в различных ситуациях общения. Отдельные примеры иллюстрируют специфику коммуникации в жанрах урока и публичного выступления.

Ключевые слова: лингвокоммуникативная компетентность, языковая компетентность, социолингвальная компетентность, прагматическая компетентность, вербальная коммуникация.